

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

АТАМАНЮК Світлана Іванівна

УДК 378:[37.091.12.011.3-051:796]:001.895 (043.3)

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ
ДО ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВИДІВ
РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Слов'янськ – 2021

Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано в Національному університеті «Запорізька політехніка»,
Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор
Семеніхіна Олена Володимирівна,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
завідувач кафедри інформатики.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Бойчук Юрій Дмитрович,
Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди,
ректор;

доктор педагогічних наук, доцент
Базильчук Олег Вікторович,
Хмельницький національний університет,
завідувач кафедри фізичної терапії, ерготерапії;

доктор педагогічних наук, доцент
Шукатка Оксана Василівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка, доцент кафедри
фізичного виховання та спорту.

Захист відбудеться «23» вересня 2021 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 12.112.01 у Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет» за адресою 84116, м. Слов'янськ, Донецька область, вул. Г. Батюка, 19, ауд. 201.

Із дисертацією можна ознайомитись на сайті <http://www.slavdpu.dn.ua/index.php/spetsializovana-vchena-rada-d-1211201/povidomlennia> та в бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» за адресою 84116, м. Слов'янськ, Донецька область, вул. Г. Батюка, 19.

Автореферат розіслано «21» серпня 2021 року.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

С. М. Курінна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Інформаційні та глобалізаційні процеси, повсюдна автоматизація та роботизація підприємств позитивно вплинули на економіку більшості країн світу, їх культуру та розвиток науки, проте негативно позначилися на здоров'ї членів суспільства. Зникають професії, пов'язані із фізичними навантаженнями, через технологізацію і вплив виробництва на екологію збільшується кількість хронічних захворювань, через карантинні обмеження в пересуванні набули поширення форми пасивного відпочинку тощо, що разом зменшило рухове навантаження пересічних громадян та оголило проблеми їх здоров'язбереження. Зазначене обумовлює відповідну соціально-економічну політику владних інститутів цивілізованих країн світу, яка наслідує ідею поширення і популяризації рухової активності успішних членів суспільства та увиразнюється, серед іншого, у сприянні підготовки відповідних професійних кадрів.

В останні роки змінилися пріоритети й ціннісні орієнтири українського суспільства, які детермінували модернізацію багатьох галузей людської діяльності. Характерними ознаками перетворень у сфері послуг населенню в галузі фізичної культури і спорту (ФКіС) стали: поширення оздоровлювальних систем стародавнього сходу (хатха-йога, цигун, тайцзицунь тощо); популяризація нетрадиційних форм рухової активності (степ-аеробіка, аква-аеробіка, спінбайк-аеробіка, бодікомбат, бодіпамп, фітболгімнастика, стретчинг, зумба, боса, джампінг, флай-фітнес, слайдаеробіка, канго-джампа та ін.); поява нових (фрестайл, віндсерфінг тощо) та відродження національних видів спорту і народних ігор (бойовий гопак, хортинг, ковчівки тощо); розвиток різних форм фізкультурно-оздоровлювальної, спортивної і спортивно-масової роботи; перегляд змісту «традиційних» для галузі ФКіС професій (тренер, вчитель фізкультури) та поява нових (інструктор (організатор) спортивно-масової роботи, інструктор-тренер, інструктор комерційного виду діяльності, спортивний менеджер тощо). Зазначене обумовлює запит на фахівців галузі ФКіС, які спроможні популяризувати, опанувати, поширювати, навчити різним, у тому числі, й інноваційним видам рухової активності, та вимагає вирішення відповідної проблеми їх професійної підготовки.

Професійна підготовка фахівців наразі здійснюється за відповідними освітніми (освітньо-професійними або освітньо-науковими) програмами на різних рівнях вищої освіти (бакалавр, магістр, доктор філософії). Модернізація освітньо-професійних програм спеціальності «017 Фізична культура і спорт» корелює з національною освітньою політикою та базується на низці нормативних документів: Закон України «Про вищу освіту» (2014), Закон України «Про освіту» (2017), Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (2021, із змінами), Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки (2013), Стратегія розвитку інформаційного суспільства в Україні (2013), Цільова соціальна комплексна програма розвитку фізичної культури і

спорту на період до 2024 року (2017), Національна рамка кваліфікацій (2020) та інші.

Аналіз наведених документів засвідчує, що реформування змісту вищої професійної освіти має відповідати як потребам розвитку національної економіки, так і запитам ринку праці, а також корелювати з останніми науково-педагогічними розвідками в галузі ФКіС.

Дослідження сучасного стану розробленості проблеми підготовки фахівців ФКіС виявило, що станом на сьогодні:

- проаналізовано процеси трансформації системи вищої освіти України, її інституційного середовища, методології професійної освіти і професійної підготовки (В. Андрущенко, І. Зязюн, М. Євтух, В. Кремень, В. Луговий, Н. Ничкало та ін.);

- вивчено підходи до становлення й професійного розвитку особистості, у т.ч. в галузі ФКіС: системний (В. Афанасьєв, В. Безпалько, Т. Бугеря, М. Каган, В. Павлов, В. Семіченко та ін.); професійно особистісний (С. Батишев, А. Маркова, Л. Паринова, Ю. Поваренков та ін.), діяльнісний (Б. Ананьєв, Б. Бадмаєв, Л. Виготський, В. Козаков, О. Леонтєв, В. Моляко, В. Шадриков та ін.), оздоровлювальний\ валеологічний (Г. Апанасенко, Ю. Бойчук, О. Базильчук, А. Магльований, П. Рибалко та ін.), візуальний та візуально-цифровий (В. Биков, О. Семеніхіна та ін.), гендерний (В. Єремєєва, М. Кікінеджи, Н. Козловська, С. Чубарова, В. Antala, G. Cardon, R. Dionigi, L. Haerens, Wenchao Li, C. Litchfield, E. Miloshova, V. Murphy, M. Slingerland, J. Sedlacek та ін.), редуційний (Р. Карпинська, Л. Сидоренко та ін.), біосоціокультурний (В. Григор'єв, В. Косяк та ін.);

- обґрунтовано теоретико-методологічні засади формування системи спорту для всіх (М. Дутчак), системи спортивної підготовки (В. Платонов), рекреаційної діяльності різних груп населення (О. Андрєєва), закономірностей функціонування сфери фізичної культури та спорту в умовах сучасного ринку праці (Є. Імас, Ю. Мічуда та ін.), концептуальні основи професійної підготовки фахівців у галузі ФКіС (О. Ажиппо, В. Приходько, А. Сущенко та ін.);

- охарактеризовано методичні аспекти підготовки фахівців фізичної культури і спорту (А. Гладишев, В. Пономар'єв, О. Сайкіна, О. Шукатка та ін.), підходи до навчання рухам в умовах підтримки статокінетичної рівноваги (В. Болобан), особливості процесу оволодіння складними біомеханічними рухами, характерними для гімнастичних вправ (Ю. Гавердовський та ін.), для стійкості та балансування тіла людини (С. Ткаченко та ін.), визначення показників швидкісних рухових дій (С. Гаркуша, В. Худик та ін.);

- обґрунтовано вплив рухової активності на формування основ здоров'я у процесі фізичного виховання (Г. Куртова, М. Огієнко, О. Почтар та ін.), біометрії рухових дій людини (О. Архіпов, М. Носко та ін.);

- визначено особливості професійної підготовки вчителів фізичної культури до інноваційної професійної діяльності (Д. Балашов, Д. Бермудес та ін.).

Водночас попри значний внесок згаданих дослідників у модернізацію професійної підготовки фахівців ФКіС залишаються усталеними як підходи до

навчання (лекції та тренувальні, лабораторні заняття в межах унормованого (тобто формального) освітнього процесу), так і зміст професійної підготовки, який орієнтується на опанування класичних видів рухової активності і традиційних видів спорту (гімнастика, футбол, плавання тощо). Аналіз чинних освітньо-професійних програм підготовки фахівців ФКіС свідчить, що вони у своїй більшості спрямовані на розвиток спортивної майстерності фахівця та опанування загальнонаукового компоненту освіти, що не забезпечує випускникам ЗВО готовності до використання нетрадиційних видів спорту та впровадження інновацій у власну професійну діяльність. Зокрема, поза увагою дослідників залишилася проблема підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, що додатково підтверджують виявлені у процесі аналізу наукових розвідок *суперечності*:

1) на концептуальному рівні:

- між появою нової категорії «інноваційні види рухової активності» та обмеженістю теоретичних уявлень про сутність і структуру поняття «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності» у теорії професійної освіти;
- між об'єктивно значними можливостями закладів вищої освіти підготувати конкурентоспроможних фахівців та побіжною реалізацією цих можливостей у процесі підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності в межах закладу вищої освіти;
- між активним розвитком ресурсів неформальної та інформальної освіти у світі загалом та недостатнім використанням їх потенціалу у підготовці майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності вітчизняними освітніми установами;

2) на соціальному рівні:

- між появою нових видів спорту, активними розвитком і поширенням інновацій в галузі ФКіС, запитом на дотримання здорового способу життя й технологій оздоровлення та інертністю відповідно до зазначених трендів системи професійної підготовки фахівців ФКіС;
- між запитом різних верств населення на інноваційні види рухової активності та недооцінкою важливості опанування таких видів у межах освітньо-професійних програм підготовки майбутніх фахівців ФКіС;

3) на теоретико-методичному рівні:

- між необхідністю формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності та обмеженістю теоретичних уявлень про організаційно-педагогічні системи такого формування;
- між високим рівнем розробленості загальної теорії й практики професійної підготовки фахівців галузі ФКіС та недостатнім обґрунтуванням теоретичних і практичних засад підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності;
- між необхідністю впровадження ефективної організаційно-

педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності та недостатньою розробленістю її навчально-методичного супроводу.

Отже, соціальна значущість і актуальність проблеми, фрагментарний рівень її теоретико-практичної реалізації та необхідність подолання виявлених суперечностей зумовили вибір теми дослідження **«Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану наукових досліджень кафедри фізичної культури, олімпійських та неолімпійських видів спорту Національного університету «Запорізька політехніка» «Новітні та нетрадиційні методики фізичного виховання у ЗВО в сучасних економічних умовах» (номер державної реєстрації 05818), в межах якої побудовано організаційно-педагогічну модель підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, та кафедри інформатики Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка «Професійне становлення фахівця в умовах цифрового освітнього середовища» (номер державної реєстрації № 0120U100572), де авторкою схарактеризовано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Тему дисертаційного дослідження затверджено науково-технічною радою Національного університету «Запорізька політехніка» (протокол № 3 від 05.09.2019 р.).

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах закладів вищої освіти.

Предмет дослідження: організаційно-педагогічна система підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Мета дослідження полягає у науково-теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Відповідно до мети сформульовані такі **завдання** дослідження:

1. Дослідити стан розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

2. З'ясувати сутність і структуру ключових дефініцій дослідження: «інноваційні види рухової активності», «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності».

3. Розкрити методологічні засади дослідження підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів

рухової активності у професійній діяльності.

4. Розробити, змодельовати та теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічну систему професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

5. Запропонувати педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

6. Визначити критерії та показники, на основі яких охарактеризувати рівні готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

7. Впровадити та експериментально перевірити ефективність організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Концепція дослідження побудована з урахуванням методологічного, теоретичного й процесуального вимірів.

Методологічний вимір концепції дослідження підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності інтегрує у собі взаємний зв'язок і взаємодію наукових підходів на різних рівнях методології.

Перший – *філософський* рівень методології – обумовлюють діалектичний та екзистенційний підходи. Діалектичний закон єдності і боротьби протилежностей обумовлює необхідність виявлення, усвідомлення й подолання зовнішніх і внутрішніх суперечностей, які з'являються у процесі професійної підготовки. Водночас філософське положення про діалектичну єдність змісту й форми зумовлює необхідність постійного коригування та узгодження між собою змісту та форм, методів і засобів його опанування.

Відповідно до екзистенційного підходу важливим фактором успішності професійної підготовки майбутніх фахівців ФКіС у закладах вищої освіти є створення умов для формування у студентів власної системи сенсів і мотивів, усвідомлення важливості морального вибору й відповідальності за нього, унаслідок чого в студентів виникає потреба в самоаналізі, формуються здатність посісти незалежну позицію по відношенню до обставин та пріоритет цінностей щодо творчості, інновацій і засобів їх реалізації.

Другий – *загальнонауковий* рівень методології – характеризується системним підходом, який дозволяє розглядати професійну підготовку майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності як відкрити організаційно-педагогічну систему, що передбачає системне поєднання взаємно пов'язаних системотвірних факторів (мети, принципів, умов і суб'єктів освітнього процесу, змісту освіти, форм і методів педагогічного впливу та засобів навчання).

Третій – *конкретно-науковий* рівень методології – обумовлений потребою залучення професійно-особистісного, редуційного, діяльнісного, інноваційного, оздоровлювального, гендерного, біосоціокультурного підходів

до підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Важливість залучення *професійно-особистісного* підходу обумовлена потребою урахування особливостей провадження професійної діяльності, базових потреб та очікувань стейкхолдерів, важливості професійної умотивованості майбутніх фахівців ФКіС та їхніх індивідуально-типологічних особливостей на основі індивідуалізованого відбору форм, методів і засобів організації навчально-тренувального процесу та підтримування індивідуальних освітніх траєкторій.

Залучення *редукційного* підходу обумовлено потребою урахування системи базових знань про особливості антропометричного розвитку різних вікових груп та їх співвідношення із допустимими фізичними навантаженнями, а також важливістю організації педагогічного середовища, яке уможливорює комфортне входження для кожного студента у світ здоров'я і яке сприяє формуванню мотивації до ведення здорового способу життя через використання інновацій, у т.ч. інноваційних видів рухової активності.

Реалізацію *діяльничого* підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності у закладах вищої освіти розглядаємо через розробку організаційних заходів, спрямованих на моделювання освітньої діяльності студентів з урахуванням її спрямованості на інновації, на активізацію й переведення студентів у позицію діяльного суб'єкта пізнання, праці та спілкування, спонукання до формування умінь стратегічного та оперативного планування освітньої діяльності, вольового спонукання до виконання навчальних завдань та відповідного оцінювання власних досягнень.

Використання *інноваційного* підходу уможливорює демонстрацію майбутнім фахівцям ФКіС переваг новітніх методів і технологій, які є більш продуктивними по відношенню до тих методик, що вважаються традиційними для фізичного виховання. Це дозволяє підготувати студентів до впровадження інновацій та націлити їх на нестандартність мислення у професійній діяльності.

Оздоровлювальний (валеологічний) підхід обумовлений потребою забезпечення знань, умінь та навичок щодо укріплення й підтримки власного стану здоров'я (фізичне, психічне, соціальне тощо) та здоров'я своїх підлеглих. Оздоровлювальний підхід ґрунтується на сприйнятті фізкультурної освіти як базису для формування навичок оздоровлення з використанням природних засобів, визначення та реального практичного втілення оптимальних обсягів рухової активності в її різновидах (побутової, оздоровлювальної, рекреаційної) і передбачає організацію такого освітнього середовища, яке забезпечить комфортне входження кожного у світ здоров'язбереження і ціннісного ставлення до здоров'я, сприятиме вмотивованому збереженню власного здоров'я і здоров'я свого оточення через інноваційні види рухової активності.

Гендерний підхід до підготовки фахівців ФКіС використовувати інноваційні види рухової активності у професійній діяльності передбачає врахування ідей гендерного сприйняття суспільства загалом і напрямів впровадження інноваційних видів рухової активності, зокрема. У процесі

фізичного виховання має бути врахована основна індивідуальна характеристика – стать, яка обумовлює гендерне диференціювання. Біологічні й статеві особливості юнаків і дівчат суттєво впливають на їхні поведінкові реакції, ціннісні орієнтації, що може розглядатися крізь призму психофізіологічного статусу і впливати на вибір інноваційних видів рухової активності.

Залучення *біосоціокультурного* підходу ґрунтується на сприйнятті фізкультурної освіти як тріади «біологія-соціум-культура», завдяки якій для фахівців ФКіС уможлиблюється успішність використання інновацій. Зазначений підхід посідає пріоритетне місце у практиці підготовки майбутніх фахівців ФКіС, поєднуючи фізкультурну освіту з процесом соціалізації, урахуванням біологічних властивостей людини як природної істоти, яка розвивається в культурному середовищі.

Теоретичний вимір методології дослідження характеризує систему вихідних ідей та положень, без яких неможливе усвідомлення сутності проблеми підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. Серед таких відзначаємо:

- результатом підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності має виступати нова категорія в галузі професійної освіти «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»;

- зміст категорії «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності» має ґрунтуватися на поняттях «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційні види рухової активності» та враховувати три рівні інновацій у педагогічній діяльності (перший рівень – відтворення інновацій, другий рівень – відтворення і впровадження інновацій, третій рівень – створення інновацій);

- підготовка майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності є процесом, який базується на спеціально розробленій і перевіреній організаційно-педагогічній системі підготовки майбутніх фахівців ФКіС;

- організаційно-педагогічна система підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності наслідує відповідну мету, ґрунтується на низці методологічних підходів, ураховує дидактичні принципи (загальнодидактичні й специфічні принципи фізичного виховання та принципи використання інноваційних видів рухової активності) і при цьому передбачає удосконалення змісту освітньої підготовки, особливий вибір форм, методів і засобів навчання в організації освітнього процесу і дотриманні певних педагогічних умов та має своїм результатом позитивну динаміку в рівнях готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Процесуальний вимір методології увиразнює практичні особливості вирішення проблеми підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання

інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності та визначається:

- педагогічними умовами як чинниками практичного впливу різних форм освіти (формальної, неформальної, інформальної) на результат професійної підготовки майбутніх фахівців ФКіС;

- активним використанням Інтернет-ресурсів і технологій візуалізації для підтримки освітнього процесу та впровадження їх у практику професійної роботи фахівців ФКіС;

- розробленням діагностичного апарату організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності (критерії, показники, завдяки яким характеризуються рівні готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності);

- розробленням навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Для досягнення мети й вирішення поставлених завдань на різних етапах наукового пошуку було використано комплекс наукових **методів дослідження**:

а) *теоретичні*, спрямовані на здобуття об'єктивних даних та висновків щодо специфіки предмета дослідження: систематизація та узагальнення результатів наукових досліджень в галузі професійної освіти для характеристики стану розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності та уточнення суперечностей, що потребують свого вирішення, на концептуальному, соціальному та теоретико-методичному рівнях; аналіз та екстраполяція наукових результатів, одержаних у процесі вивчення психологічної, соціологічної, педагогічної літератури, для визначення й обґрунтування теоретичних і практичних засад підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, методологічної основи дослідження; термінологічний аналіз для уточнення тезаурусу дослідження; структурно-логічний аналіз для з'ясування сутності і структури понять «інноваційні види рухової активності» і «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності», для розроблення діагностичного апарату дослідження й характеристики рівнів готовності; порівняльний аналіз та зіставлення для виявлення та обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців ФКіС з позицій формальної, неформальної та інформальної освіти; синтез положень, теорій, ідей для формулювання авторської концепції дослідження; моделювання для розроблення моделі організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; ретроспективний та графічний аналіз для характеристики практичного стану розробленості проблеми; метод наукової екстраполяції для виявлення можливостей використання концептуальних ідей та власного досвіду для модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців ФКіС;

б) *емпіричні*, зорієнтовані на безпосереднє практичне вивчення досліджуваних явищ, – спостереження за освітнім процесом у закладах вищої освіти, узагальнення практики функціонування освітнього середовища при ЗВО та педагогічного досвіду викладачів для уточнення суперечностей на теоретико-методичному рівні; бесіди зі стейкхолдерами для характеристики компонентів готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний і експериментально-узагальнювальний етапи) для перевірки ефективності організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; анкетування, опитування, тестування майбутніх фахівців ФКіС для визначення їх рівнів готовності до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; кількісний аналіз для уточнення динаміки змін за кожним показником; графічний аналіз для візуалізації розподілу рівнів та для відтворення якісних зрушень у результатах їх професійної підготовки;

в) *статистичні методи* (критерії *хі-квадрат* Пірсона і Ст'юдента) для проведення статистичного аналізу отриманих даних, підтвердження вірогідності висновків про ефективність розробленої організаційно-педагогічної системи і встановлення прямих залежностей між визначеними теоретичними і практичними засадами підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше* теоретично обґрунтовано, змодельовано та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, яка: ґрунтується на низці методологічних підходів, серед яких професійно-особистісний, редуційний, діяльнісний, інноваційний, оздоровлювальний, гендерний, біосоціокультурний; детермінується загальнодидактичними та специфічними принципами фізичного виховання і принципами використання інноваційних видів рухової активності; передбачає дотримання педагогічних умов як чинників формальної (модернізація змісту обов'язкових навчальних дисциплін та розроблення варіативних курсів з орієнтацією на використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності), неформальної (ініціювання секцій з інноваційних видів рухової активності; організація спортивно-масових заходів з інноваційних видів рухової активності) та інформальної (використання цифрових технологій візуалізації та технологій цифрового здоров'я) освіти; *введено у науковий обіг* категорію «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»;

– *уточнено критерії* (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, технологічний, професійно-діяльнісний, поведінково-рефлексивний) *та показники* (мотивація до усіх видів роботи у сфері фізичної культури і спорту; теоретична обізнаність щодо інновацій у сфері фізичної культури і спорту; гімнастична підготовленість; рівень розвитку рухових якостей; здатність до

тренерської діяльності; самоаналіз та вольова саморегуляція), якими схарактеризовано *рівні* (низький, середній, високий) готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності;

- *подальшого розвитку набули* наукові положення теорії і практики підготовки майбутніх фахівців ФКіС, в умовах неформальної та інформальної освіти, а також зміст, форми і методи підготовки майбутніх фахівців ФКіС у закладах вищої освіти до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Практичне значення дослідження полягає у розробці й експериментальній перевірці організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності та розробленні відповідного навчально-методичного супроводу. Зокрема, підготовлено й апробовано: монографію «Інноваційні види рухової активності та підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до їх використання»; навчально-методичні *посібники* («Фізична й функційна підготовленість спортсменів, які займаються академічною греблею» (у співавторстві з Ю. Римарь, Ю. Журавльовим), «Колове тренування як засіб розвитку спеціальних рухових якостей на заняттях з фізичного виховання у навчально-тренувальному процесі у вищих навчальних закладах» (у співавторстві з Н. Голевою, В. Кемкіною, О. Кириченко), «Розвиток швидкісно-силових якостей та спеціальної витривалості спортсменок високого класу у спортивному командному фітнесі» (у співавторстві з Т. Пасічною, Н. Голевою), *методичні рекомендації* («Методичні рекомендації до занять силовою підготовкою для студентів всіх спеціальностей» (у співавторстві з С. Щербій, В. Гавриленко, С. Кокаревою), «Методичні вказівки до лікувальної фізичної культури при різних захворюваннях студентів спеціальної медичної групи» (у співавторстві з О. Кириченко, О. Терьохіною, К. Шеховцовою), конспекти лекцій («Конспект лекцій з основ здорового способу життя та фізичного виховання студентів» (у співавторстві з В. Івахненко, В. Кемкіною), «Конспекти лекцій розділу «Музритміка з елементами хореографії» з дисципліни «Фізичне виховання», спеціалізація «Аеробіка» для студентів ВНЗ технічного профілю» (у співавторстві з С. Кокаревою, С. Щербій)), *тестові завдання* «Фізичне виховання студентів. Тестові завдання до теоретичної частини з фізичного виховання для студентів вищих навчальних закладів» (у співавторстві з К. Івановою, А. Чмихал, С. Кокаревою).

Удосконалено освітньо-професійні програми підготовки фахівців фізичної культури і спорту, де поглиблено зміст фахових дисциплін у напрямі опанування інноваційних видів рухової активності, розкрито важливість поширення та використання електронних освітніх ресурсів спеціалізованого спрямування, розроблено робочі програми варіативних дисциплін («Інноваційні види рухової активності»; «Інновації та інноваційна діяльність закладів освіти у сфері фізичної культури»; «Передовий досвід роботи видатних тренерів та фахівців фізичної культури і спорту»).

Практичні напрацювання, одержані в дисертаційному дослідженні, можуть бути використані у процесі розроблення та вдосконалення освітньо-професійних програм підготовки фахівців спеціальностей «014.11 Середня освіта (Фізична культура)» та «017 Фізична культура і спорт», розробленні навчальних посібників, методичних матеріалів з опанування та використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності фахівця ФКіС. Основні ідеї та практичні результати дисертаційного дослідження можуть бути використані аспірантами, магістрантами і студентами бакалаврату для підготовки кваліфікаційних робіт дотичної проблематики.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено у практику роботи різних закладів вищої освіти України, серед яких: Запорізький національний університет (довідка № 333/0101-13 від 09.11.2020), Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (довідка № 07-10/2787 від 31.12.2020), Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (довідка № 68/09 від 08.09.2020), Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського (довідка № 2212/26/1 від 31.12.2020), Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (довідка №688/12 від 29.12.2020), Національний університет «Запорізька політехніка» (довідка № 37-03/3385 від 22.12.2020), Національний університет «Львівська політехніка» (довідка №67-01-1277 від 13.07.2021), Бердянський державний педагогічний університет (довідка №57-19/145 від 05.02.2021), Федерація України зі спортивної аеробіки та фітнесу (довідка №239 від 01.12.2020), Запорізький обласний осередок Української Федерації Гімнастики (довідка № 017-д від 16.01.2021).

Особистий внесок здобувачки в роботах, опублікованих у співавторстві, полягає у: підборі інноваційних вправ оздоровлювального спрямування та остаточне редагування роботи [3, 5-10; 46], систематизації інноваційних методів для викладачів ФКіС [4], уточненні результатів упровадження вправ з дихальної гімнастики [11] та занять скандинавською ходьбою [12], узагальненні матеріалу про стан впровадження інновацій у сферу ФКіС [17], характеристики видів рухової активності [19]; обґрунтуванні методологічних підходів [20] та педагогічних умов [21] формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, характеристики спеціалізованих цифрових засобів для супроводу професійної підготовки майбутніх фахівців ФКіС [23], обґрунтуванні доцільності застосування фітнес-вправ як інноваційних видів рухової активності у фізичному вихованні молоді [24; 25; 28; 37; 38; 39], характеристики нетрадиційних методів оздоровлення через інноваційні види рухової активності [42; 47; 52], поданні ідеї та загальному редагуванні роботи [43; 44], розробленні тестових завдань за номерами 1-20 [45], поданні ідеї, доборі вправ з аеробіки інноваційного характеру [48-51].

Апробація результатів дослідження. Проміжні положення й висновки за проведеним дослідженням обговорювалися та отримали позитивну оцінку на засіданнях кафедри фізичної культури, олімпійських та неолімпійських видів

спорту Національного університету «Запорізька політехніка» (2015-2021 рр.) і Наукової лабораторії «Використання інформаційних технологій в освіті» Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка (2020 р.).

Основні результати дисертаційного дослідження представлено в доповідях та панельних дискусіях наукових, науково-практичних і науково-методичних заходів різних рівнів, зокрема, *Міжнародних*: «Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення» (Суми, 2017, 2019), «Україна майбутнього: сучасні тенденції інноваційного розвитку» (Суми, 2018), «Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці, бізнесі» (Бердянськ, 2019), «Економіка, управління, освіта і наука: трансфер теорії і практики в умовах цифрової глобалізації» (Мелітополь, 2020), «Дослідницька діяльність майбутніх фахівців як шлях їх професійного становлення» (Суми, 2020), «Trends and directions of development of scientific approaches and prospects of integration of internet technologies into society» (Stockholm, Sweden 2021), «Physical culture and sport in the educational space: innovations and development prospects» (Wloclawek, Republic of Poland, 2021), «Problems and tasks of modernity and approaches to their solution» (Токуо, Japan, 2021); *Усеукраїнських*: «Фізичне виховання та спорт у вищій школі. За здоровий спосіб життя» (Запоріжжя, 2007, 2009, 2017); *університетських*: «Тиждень науки» (Запоріжжя, 2015-2020).

Кандидатська дисертація на тему «Особливості розвитку спеціальної витривалості швидко-силових якостей висококваліфікованих спортсменок, які спеціалізуються на спортивному командному фітнесі» була захищена у 2006 році у спеціалізованій раді Д 26.829.01 Національного університету фізичного виховання і спорту України за спеціальністю 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт. Матеріали кандидатської дисертації у тексті докторської дисертації не використовувались.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційної роботи висвітлено в 52 публікаціях (із них 20 – одноосібні): 2 монографії, 1 патент на корисну модель, 15 статей у наукових фахових виданнях України та 5 статей у наукових періодичних закордонних виданнях, 4 навчально-методичних посібники, 7 матеріалів методичного та 18 – апробаційного характеру.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (503 найменувань, з них 38 – іноземною мовою), 15 додатків на 92 сторінках. Робота містить 41 таблицю і 83 рисунка. Загальний обсяг дисертації становить 559 сторінок, із них основного тексту – 378 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі**: обґрунтовано актуальність і стан розробленості проблеми дослідження; визначено науковий апарат; представлено концепцію дослідження; розкрито наукову новизну й практичне значення результатів дисертаційної роботи; наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів; схарактеризовано особистий внесок у роботах, які

написані у співавторстві; подано інформацію про структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Стан розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»** – досліджено стан розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у науково-педагогічних дослідженнях, з'ясовано сутність і структуру ключових дефініцій дослідження «інноваційні види рухової активності» та «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності».

Систематизація та узагальнення результатів наукових досліджень в галузі професійної освіти загалом та підготовки фахівців ФКіС, зокрема (О. Ажиппо, О. Вацеба, І. Гасюк, І. Драч, В. Жолдак, Ю. Мічуда, І. Переверзін, Л. Сущенко, П. Хоменко та ін.) уможливили висновок про затребуваність інновацій як у процесі підготовки, так і у процесі реалізації професійної діяльності фахівців ФКіС.

Визначено, що майбутній фахівець ФКіС – це особистість, яка цілеспрямовано опановує у ЗВО хоча б одну із спеціальностей «014.11 Середня освіта (Фізична культура)» та «017 Фізична культура і спорт», що пов'язана з організацією та підтримкою певного рівня фізичної культури населення або спрямована на досягнення високих спортивних результатів на олімпійській, світовій чи регіональній аренах у командному або індивідуальному вимірах.

Обґрунтовано, що професійна підготовка майбутніх фахівців ФКіС у ЗВО має сприйматися як необхідна умова досягнення високої конкурентоспроможності фахівця галузі ФКіС, а тому має охоплювати не лише такі напрями, як фізичне виховання різних груп населення, масовий спорт, фізкультурно-спортивна реабілітація, про що зазначено в Законі України «Про фізичну культуру і спорт», але й інші, зокрема інноваційні форми фізичної активності.

За результатами термінологічного та структурно-логічного аналізу дефініцій «інновація», «інноватика», «інноваційна діяльність» встановлено, що інноваційна освітня діяльність має сприйматися на трьох рівнях: 1) впровадження освітніх інновацій; 2) удосконалення та поширення освітніх інновацій; 3) розроблення освітніх інновацій. Обґрунтовано, що майбутні фахівці фізичної культури і спорту передусім мають бути готовими до першого й другого рівнів інноваційної діяльності, тобто використання і розповсюдження інновацій, обговорення змісту нововведень і тих змін, які можуть відбуватися в межах професійного середовища завдяки інноваційній професійній діяльності.

На підставі опитувань широкого кола стейкхолдерів галузі ФКіС обґрунтовано наявність запиту суспільства на інноваційні технології оздоровлення різних верств населення й відповідні їм види рухової активності, якими мають володіти майбутні фахівці галузі ФКіС. Водночас зіставлення результатів професійної підготовки фахівців ФКіС, висвітлених у межах освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальностей «014.11 Середня освіта (Фізична культура)» та «017 Фізична культура і спорт» та проведений аналіз результатів наукових досліджень, дотичних до проблеми упровадження інновацій у галузі ФКіС, засвідчили не лише розмаїття підходів до впровадження інновацій у сфері професійної підготовки бакалаврів і магістрів ФКіС, але й відсутність тлумачення вже поширеної для галузі ФКіС категорії «інноваційні види рухової активності».

На основі термінологічного аналізу з'ясовано сутність провідних категорій дослідження.

Інноваційні види рухової активності визначено як такі види рухової активності, які утворилися в певних осередках (молодіжні течії; національні ігри\ забави, які історично склалися в певній місцевості або під впливом розвитку певної культури тощо), тільки починають набувати популярності в світі та мають принципові відмінності від загальнопоширених видів рухової активності (гімнастика, плавання, спортивні ігри Олімпійського комітету тощо).

У дисертації класифіковано інноваційні види рухової активності: оздоровлювальні системи давньосхідних культур (хатха-йога, цигун, тайцзицунь тощо); східні бойові мистецтва (у-шу, карате, тхеквондо, кеукушинкай тощо); авторські оздоровлювальні системи (вчення Іванова, методика Стрельникової, методика Шаталової, методика Котлярова, комплексні системи загартовування, харчування, дихання); нові (інноваційні) форми рухової активності (аеробіка (різні види); шейпінг; брейкданс; фрістайл; віндсерфінг); національні види спорту (бойовий гопак; спас; хортинг; ковіньки тощо). Також до таких віднесено різні види анімаційної діяльності, засоби артпедагогіки, художнього (виразного) руху, пластично-ритмічної, антистресової пластичної, танцювально-ритмічної і сюжетно-рольової ритмічної гімнастики, «ритмо-рухової оздоровлювальної фізичної культури», танцювально-ігрових вправ (евритмічних вправ, системи вправ «body ballet», театрів фізичного виховання, спорту, рухів, пантоміми, «спонтанного» танцю, естетотерапії тощо).

Під використанням інноваційних видів рухової активності розуміється сукупність різних видів тренерсько-педагогічної діяльності фахівця ФКіС, що орієнтована на застосування інноваційних видів рухової активності у системі їхньої професійної роботи для спортивної підготовки, оздоровлення, розвитку та саморозвитку (сила, витривалість, швидкість, спритність, гнучкість).

За результатами аналізу підходів до означення категорії «готовність» у науково-педагогічній літературі надано авторське тлумачення нового поняття *«готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»*: це складне особистісне утворення, яке інтегрує умотивованість опанувати й використовувати інноваційні види рухової активності у професійній діяльності фахівця ФКіС, спеціалізовані знання про інновації в галузі ФКіС загалом та інноваційні види рухової активності, уміння (рухові та методичні) їх демонструвати та навчати покроково виконувати інших, а також прагнення до саморозвитку й рефлексії

щодо їх здійснення\ використання\ пропагування у власній професійній діяльності.

Структурно-логічний аналіз поняття *«готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»* засвідчив його нетривіальність та обумовив потребу описати його зміст, до якого включено п'ять компонентів: мотиваційний (умотивованість та ціннісні установки до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності); гносеологічний (сукупність спеціалізованих знань про інновації та інноваційні види рухової активності); праксеологічний (сукупність умінь майбутніх фахівців ФКіС виконувати інноваційні види рухової активності, розвивати рухові якості); методичний (сукупність рухових і методичних умінь майбутніх фахівців ФКіС навчати виконувати інноваційні види рухової активності різні верстви населення); особистісний (прагнення до розвитку рухових якостей, вольові якості, активність, здатність до рефлексії у професійній діяльності, корекція власної поведінки, самооцінка).

Формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності в роботі розглядається як процес набуття майбутніми фахівцями сукупності професійних і особистісних якостей, яка: 1) увиразнює прагнення здійснювати інноваційну діяльність у сфері ФКіС та опанувати інноваційні види рухової активності; 2) передбачає оволодіння відповідною сукупністю спеціалізованих знань та вмінь; 3) орієнтована на формування здатності майбутніх фахівців ФКіС використовувати інноваційні види рухової активності у майбутній професійній діяльності та здійснювати відповідну рефлексію.

У другому розділі – **«Моделювання процесу підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»** – розкрито методологічні засади дослідження підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, а також розроблено, змодельовано та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічну систему професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

На основі узагальнення результатів науково-педагогічних розвідок встановлено, що підготовку майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності обумовлює низка методологічних підходів. На філософському рівні методології обґрунтовано важливість діалектичного та екзистенційного підходів; на загальнонауковому рівні – системний підхід; на конкретно-науковому рівні – професійно-особистісний, редуційний, діяльнісний, інноваційний, оздоровлювальний, гендерний, біосоціокультурний.

Показано важливість дотримання низки дидактичних принципів:

- загальнодидактичних (принцип науковості; принцип системності і послідовності; принцип доступності; принцип зв'язку навчання з життям; принцип свідомості і активності; принцип наочності; принцип міцності

засвоєння знань, умінь і навичок; принцип індивідуального підходу);

- спеціальних принципів фізичного виховання (безперервності, прогресування тренувальних дій, циклічності, вікової адекватності впливу, емоційності);

- спеціальних принципів використання інноваційних видів рухової активності (високий гуманістичний потенціал; ідеї екологічного виховання; зміщення акценту на виявлення командних переможців; комплексний характер впливу на особистість (збереження і зміцнення здоров'я, фізичне вдосконалення, розвиток творчих (музичні, хореографічні, естетичні) здібностей).

Підтверджено, що підготовка майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності є процесом, який може базуватися на спеціально розробленій організаційно-педагогічній системі підготовки майбутніх фахівців ФКіС (рис. 1), що включає п'ять підсистем: цільову, теоретико-методологічну, змістову, процесуальну та контрольню-результативну.

У *цільовій підсистемі* зафіксовано мету, а в теоретико-методологічній – обґрунтовані методологічні підходи і принципи, яких варто дотримуватися при формуванні готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності

Змістова підсистема розкриває особливості модернізації інформаційної складової професійної підготовки: удосконалення змісту фахових дисциплін (орієнтація на використання інноваційних видів рухової активності); розроблення й упровадження вибіркокових навчальних дисциплін «Інноваційні види рухової активності»; «Інновації та інноваційна діяльність закладів освіти у сфері фізичної культури»; «Передовий досвід роботи видатних тренерів та фахівців фізичної культури і спорту»); посилення самостійної роботи студентів.

Процесуальна підсистема характеризує навчальну, виховну й розвивальну функції спільної діяльності суб'єктів освітнього процесу (викладач, студент, студентська група) та описує організаційно-методичні засади підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності: форми (лекції-візуалізації; навчально-тренувальні заняття; зустрічі зі стейкхолдерами; виробнича практика; тренінги; майстер-класи; семінари; курсові проекти), методи (словесні, практичні, наочні, інтерактивні, проєктні, проблемні) й засоби (інформаційно-освітнє середовище ЗВО (у т.ч. платформа Moodle з навчальними матеріалами); Інтернет-ресурси; комплекси фізичних вправ; навчально-методичне забезпечення) організації освітнього процесу та педагогічні умови їх реалізації.

Контрольно-результативна підсистема описує діагностичний апарат, побудований на ідеї обов'язкового формування кожного із компонентів готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

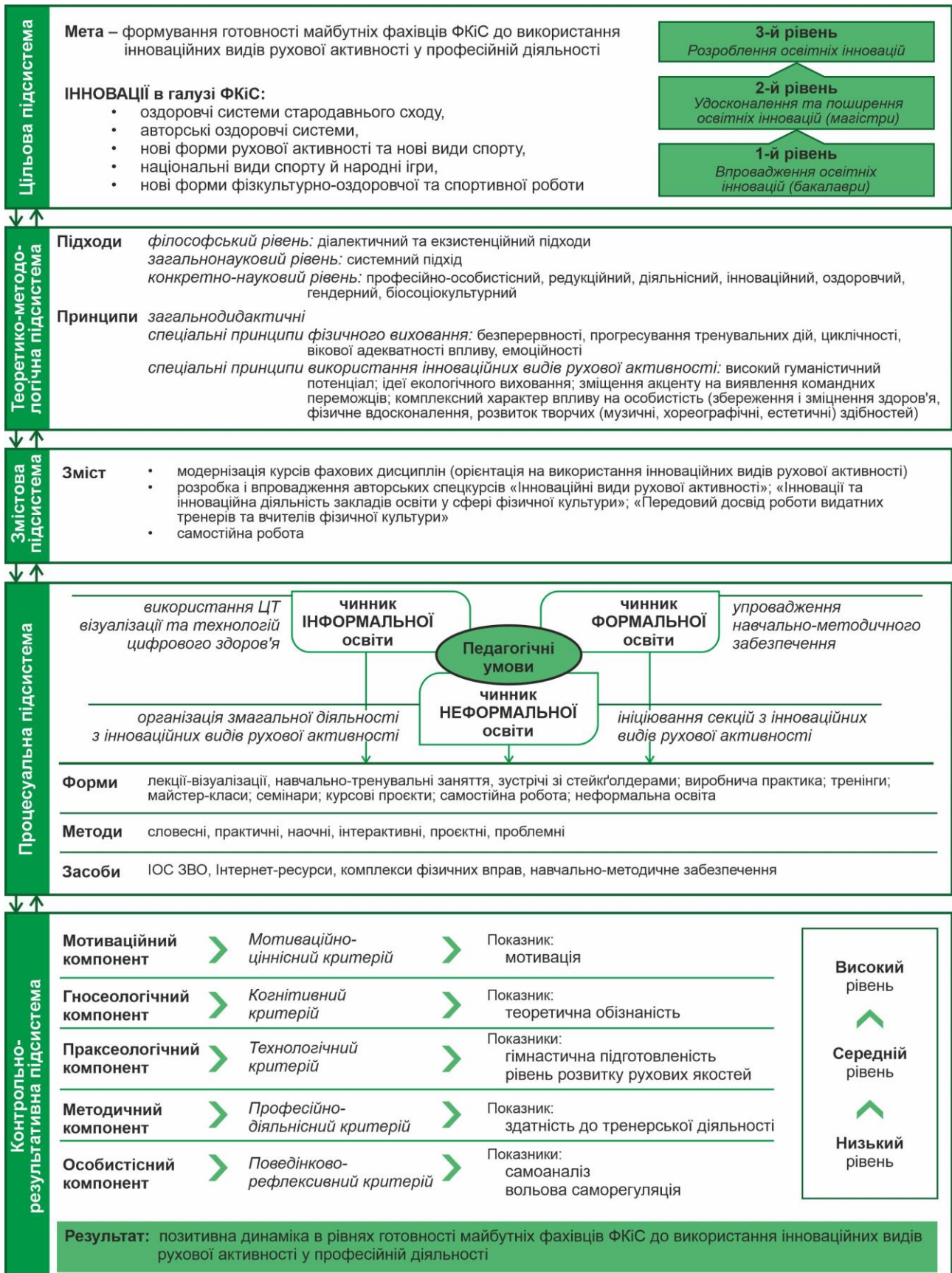

Рис. 1. Модель організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності

Результатом впровадження організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності є позитивна динаміка змін у рівнях їхньої готовності за кожним із компонентів.

У третьому розділі – **«Практичні аспекти підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»** – схарактеризовано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, з'ясовано напрями удосконалення змісту, форми, методи та засоби навчання, реалізація яких сприяє підготовці майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

У процесі дослідження обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності з урахуванням затребуваних на сьогодні форм провадження освітньої діяльності.

Педагогічна умова як чинник формальної освіти – модернізація змісту обов'язкових навчальних дисциплін та розроблення варіативних курсів з орієнтацією на використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

У процесі дослідження з'ясовано, що метою формальної освіти є формування системи базових знань, умінь та цінностей особистості. При цьому зміст формальної освіти має носити комплексний характер і бути спрямованим на формування базової культури особистості, підготовку до виконання професійних функцій. Розглядаючи формальну освіту, науковці (В. Дуб, І. Галян, С. Маркіян, В. Пономарев та ін.) наголошують на її перевагах і недоліках. З-поміж сильних сторін формальної освіти відзначені стабільність, ґрунтовність (фундаментальність) підготовки, достатня глибина й висока ймовірність досягнення заявлених результатів та отримання документів про освіту, наявність досвідчених викладачів, якісних джерел навчання тощо. Основними недоліками формальної освіти вважають її консервативність і слабку гнучкість, високий рівень диктату тих, хто навчає, відчуття залежності у тих, хто навчається, значну стандартизованість, недостатнє врахування психологічних особливостей дорослих.

Тому саме для рамок формальної освіти обґрунтовано доцільність модернізації змісту фахових дисциплін (орієнтація на використання інноваційних видів рухової активності), а також розроблення й упровадження авторських дисциплін «Інноваційні види рухової активності»; «Інновації та інноваційна діяльність закладів освіти у сфері фізичної культури»; «Передовий досвід роботи видатних тренерів та фахівців фізичної культури і спорту». При цьому важливим є впровадження в освітній процес спеціалізованого навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Реалізація першої педагогічної умови орієнтована на формування

мотиваційного та гносеологічного компонентів готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Педагогічні умови як чинники неформальної освіти:

- ініціювання секцій з інноваційних видів рухової активності;
- організація спортивно-масових заходів з інноваційних видів рухової активності.

За аналізом підходів до тлумачення категорії «неформальна освіта» (О. Афтимичук, В. Ашанін, Ю. Войнар, І. Глазирін, О. Лісовська, І. Маврина, М. Марко, С. Маркіян, А. Мотишева, Д. Наварецький, О. Остапчук, С. Пятисоцька, А. Смолюк та ін.) встановлено, що остання має низку специфічних характеристик: систематичний, але не щоденний характер; може бути як структурована, так і не структурована з погляду цілей і тривалості; не обов'язково підтверджується дипломом чи свідоцтвом, без присудження кваліфікації; відсутні єдині вимоги до результатів навчальної діяльності; забезпечується не лише закладами освіти, а й різноманітними організаціями, громадськими установами; здійснюється не завжди викладачами за освітою (наприклад, менторами, коучами, наставниками, майстрами, керівництвом, досвідченими фахівцями, предметними експертами тощо); має цілеспрямований та добровільний характер навчання; базується на особистісному інтересі того, хто навчається, а не на шаблонних програмах; відсутні вікові, професійні чи інтелектуальні обмеження для учасників.

Встановлено, що загалом до неформальної освіти науковці відносять навчальні програми, курси (у тому числі масові відкриті онлайн-курси), лекторії, що організуються і проводяться поза традиційною (формальною) системою освіти. При цьому використовуються форми й методи навчання, які мають інтегративний та інтерактивний характер: обмін досвідом (наприклад, наставництво), заняття у гуртках, семінари, тренінги, рольові і ділові ігри тощо.

За виявленими характеристиками неформальної освіти обґрунтовано доцільність секційних занять з інноваційних видів рухової активності, які б проводили майбутні фахівці ФКіС, а також доцільність організації змагальної діяльності з інноваційних видів рухової активності в закладі вищої освіти, де майбутні бакалаври ФКіС матимуть можливість продемонструвати свої уміння виконувати такі рухи, а майбутні магістри ФКіС виявлятимуть власні організаторські та тренерські (педагогічні) здібності при проведенні спортивно-масових заходів.

Реалізація другої та третьої педагогічної умови орієнтована на формування праксеологічного, методичного та особистісного компонентів готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Педагогічна умова як чинник інформальної освіти – використання цифрових технологій візуалізації та технологій цифрового здоров'я.

За аналізом підходів науковців (І. Глазирін, Д. Голд, В. Горашук, Д. Наварецький, В. Притула та ін.) встановлено, що під інформальною освітою сьогодні розуміють таку освіту, яка є невимушеною і передбачає здобуття

особою якихось знань, умінь, навичок під час повсякденної діяльності (це може бути громадська чи домашня робота, дозвілля тощо). Така діяльність не завжди є системною і структурованою, проте сприяє розвитку як професійних, так і м'яких соціальних навичок (soft skills).

Узагальнення наукових пошуків дослідників (О. Величко, Ю. Войнар, І. Грінченко, Л. Денисова, А. Конох, А. Мамфорд, Н. Степанченко та ін.) уможливило виділення характерних ознак, що притаманні інформальній освіті: неорганізована навчальна діяльність, яка є гнучкою за змістом, формами, методами й засобами та часом і місцем проведення; не завжди усвідомлена та цілеспрямована; не має визначеної структури; несистемна і не завжди систематична навчальна діяльність за мінімальної організації або за відсутності керівництва з боку педагогів; здобувається за рахунок власної активності здобувача освіти і є результатом його повсякденної діяльності; реалізується під різними освітніми впливами суспільства (робота, дім, сім'я, друзі, засоби масової інформації, книги) через індивідуальне залучення до поширення культурних цінностей; є ефективною за наявності достатньої кількості джерел і засобів навчання та кваліфікованої допомоги.

Встановлено, що до видів інформальної освіти вчені (О. Любарська, В. Панюков, О. Пехота та ін.) відносять: навчання за методом проб та помилок; стихійну самоосвіту у вигляді самостійного пошуку відповідей на актуальні питання чи способів розв'язання практично значущих проблем; взаємне навчання; набуття нових знань через інформаційні канали комунікації (Інтернет, соціальні мережі і сервіси, відеохостинги тощо) та засоби масової інформації, на основі життєвого досвіду і обміну інформацією; духовне та емоційне збагачення через читання та/або відвідування закладів культури; естетичний розвиток у процесі аматорської художньої діяльності, подорожі, кулуарні спілкування на різних заходах (наприклад, на наукових конференціях); виконання тієї чи іншої роботи під керівництвом компетентного фахівця.

Доведено, що виявлені маркери інформальної освіти пов'язані зі спілкуванням\ комунікацією та унаочненням (візуалізацією даних, навчального матеріалу, контенту соціальних мереж, відеохостингів тощо), що сьогодні реалізується із використанням цифрових технологій і засобів. Додатково проведений аналіз психолого-педагогічних розвідок також засвідчив важливість візуальної підтримки занять фізичною культурою та підготовки фахівців ФКіС з їх використанням.

На основі аналізу видів інформальної освіти обґрунтовано, що реалізація четвертої педагогічної умови – використання цифрових технологій візуалізації та технологій цифрового здоров'я – має відбуватися на основі самонавчання через цифрові канали комунікації, якими виступають як масові відкриті онлайн-курси, так і соціальні мережі, спеціалізовані інтернет-портали і сервіси, відеохостинги, які візуалізують інноваційні види рухової активності, надають інструктажі, коментарі, приклади їх опанування і подальшого використання у професійній діяльності.

Реалізацію четвертої педагогічної умови орієнтована на формування

мотиваційного, гносеологічного та особистісного компонентів готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Теоретичні напрацювання науковців у галузі професійної освіти дозволили розглядати підготовку майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності крізь призму технології поетапного формування розумових дій та побудови рухів, контекстного, індивідуально-диференційованого, проєктного, проблемного, активного та інтерактивного навчання.

Доведено, що для успішної реалізації педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту має бути скорегованим зміст навчання (зокрема, через впровадження дисциплін «Інноваційні види рухової активності»; «Інновації та інноваційна діяльність закладів освіти у сфері фізичної культури»; «Передовий досвід роботи видатних тренерів та вчителів фізичної культури»), який слід опанувати з використанням:

- форм (лекції-візуалізації; навчально-тренувальні заняття; зустрічі зі стейкхолдерами; виробнича практика; тренінги; майстер-класи; семінари; курсові проєкти; самостійну роботу; неформальна освіта);

- методів (словесні, практичні, наочні, інтерактивні, проєктні, проблемні);

- засобів (інформаційно-освітнє середовище ЗВО (у т.ч. платформа Moodle з навчальними матеріалами); Інтернет-ресурси; комплекси фізичних вправ; навчально-методичне забезпечення).

У четвертому розділі – **«Експериментальна перевірка ефективності організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»** – визначено критерії та показники, на основі яких охарактеризовано рівні готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, а також здійснено експериментальну перевірку ефективності організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Для підтвердження ефективності організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності було розроблено діагностичний апарат.

Виходячи з нетривіальної структури готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, на формування якої зорієнтовано авторську організаційно-педагогічну систему, розроблено п'ять критеріїв, які на основі показників давали можливість кількісно оцінити зрушення у досягненнях студентів:

- мотиваційно-ціннісний критерій (показник «мотивація до усіх видів роботи у сфері фізичної культури і спорту» перевірявся за методикою В. Каташева визначення рівня мотивації професійного навчання студентів);

- когнітивний критерій (показник «теоретична обізнаність фахівців фізичної культури і спорту щодо інновацій у сфері фізичної культури і спорту» визначався на основі авторського тестування – 100 запитань по 1 балу кожне);
- технологічний критерій (показник «гімнастична підготовленість» визначався на основі експертного оцінювання та показник «рівень розвитку рухових якостей» визначався через тести: біг на 100 м (с), човниковий біг 4×9 м (с), стрибок у довжину з місця (см), згинання і розгинання рук в упорі лежачи (разів), нахил вперед з положення сидячи (см), рівновага (проба Ромберга) (с).
- професійно-діяльнісний (показник «здатність до тренерської діяльності» визначався на основі тестів – 100 запитань теоретичного характеру);
- поведінково-рефлексивний (показник «самоаналіз» визначався на основі тесту Л. Бережної та показник «вольова саморегуляція» досліджувався на основі використання методики А. Зверькова і Е. Ейдмана).

Керуючись результатами аналізу науково-педагогічних джерел, обрано традиційну ступеневу шкалу рівнів готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності (високий, середній, низький), яка є обґрунтовано релевантною специфіці досліджуваного об'єкта – готовності до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

Педагогічний експеримент проходив у три етапи: констатувальний, формувальний та експериментально-узагальнювальний.

На першому, *констатувальному* етапі (2015-2017): проведено аналіз наукової літератури щодо формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; описано тезаурус дослідження та визначено його провідні дефініції; обґрунтовано методологічні підходи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; проведено компаративний аналіз закордонного досвіду; обґрунтовано педагогічні умови та спроектовано модель організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

На *формуальному* етапі (2017-2020) дослідно-експериментальної роботи впроваджено розроблену організаційно-педагогічну систему підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, удосконалено навчально-методичне забезпечення (розроблено методичні рекомендації з організації навчального процесу кафедри фізичної культури та спорту НУ «Запорізька політехніка», методичні рекомендації до занять силовою підготовкою для студентів всіх спеціальностей, тестові завдання, методичні вказівки до лікувальної фізичної культури при різних захворюваннях студентів спеціальної медичної групи, конспект лекцій з основ здорового способу життя та фізичного виховання студентів, конспекти лекцій розділу «Музритміка з елементами хореографії» з дисципліни «Фізичне виховання. Спеціалізація «Аеробіка» для студентів ЗВО технічного профілю, а також апробовано навчальні посібники «Колове

тренування як засіб розвитку спеціальних рухових якостей на заняттях з фізичного виховання у навчально-тренувальному процесі у вищих навчальних закладах», «Розвиток швидко-силових якостей та спеціальної витривалості спортсменок високого класу у спортивному командному фітнесі»).

Для реалізації формувального етапу педагогічного експерименту задіяно майбутніх бакалаврів (КГ1 – 272 особи, ЕГ1 - 268 осіб) та майбутніх магістрів (КГ2 – 123 особи, ЕГ2 – 134 особи) галузі знань 017 «Фізична культура і спорт» (Запорізький національний університет, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка, Національний університет «Запорізька політехніка», Національний університет «Львівська політехніка», Бердянський державний педагогічний університет).

На третьому експериментально-узагальнювальному етапі (2020-2021) педагогічного експерименту: проведено кількісний і якісний аналіз одержаних емпіричних даних, покласифіковано та статистично оброблено експериментальні показники; дано оцінку ефективності моделі організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, сформульовано основні висновки та рекомендації для впровадження результатів педагогічного експерименту в закладах вищої освіти, визначено перспективи подальших наукових розвідок.

Кількісний і графічний аналіз результатів супроводжувався статистичними методами (методи Стюдента та χ^2 Пірсона) на рівні значущості 0,05 (рис. 2).

У групі ЕГ1 за показником «Мотивація» відбулося збільшення кількості студентів із середнім та високим рівнями готовності на 3,4% і 4,5% відповідно, у ЕГ2 відбулося суттєве збільшення кількості студентів із високим рівнем на 17,9%. У КГ1 та КГ2 таке збільшення є суттєво меншим, що пояснюємо тим, що майбутні магістри брали участь у роботі секцій та організації змагань з інноваційних видів рухової активності саме як тренери та організатори (чинник неформальної освіти), а також використанням відкритих освітніх ресурсів у процесі формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності (чинник інформальної освіти).

У групі ЕГ1 за показником «Теоретична обізнаність» збільшилася кількість студентів із середнім рівнем готовності на 5,2%. У ЕГ2 відбулося суттєве збільшення кількості студентів із високим рівнем на 16,4%. У групах КГ1 та КГ2 таке збільшення є статистично меншим, що пояснюємо розробкою і впровадженням авторських дисциплін, спрямованих на використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності (чинник формальної освіти).

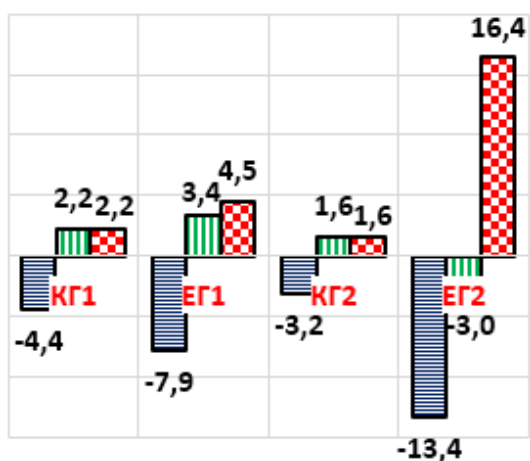

Рис. 2а «Мотивація»

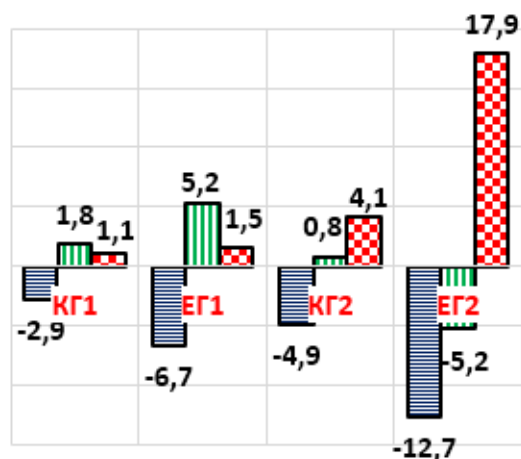

Рис. 2б. «Теоретична обізнаність»

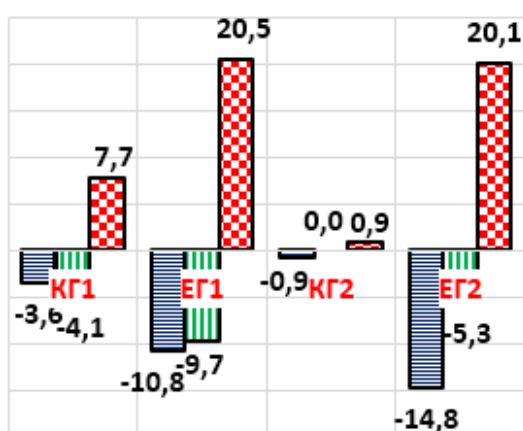

Рис. 2в. «Гімнастична підготовленість»

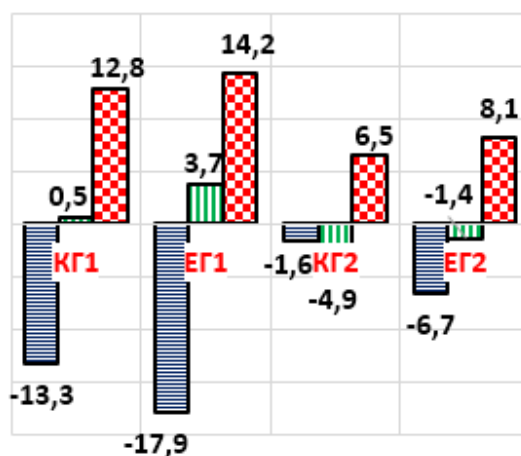

Рис. 2г. «Здатність до тренерської діяльності»

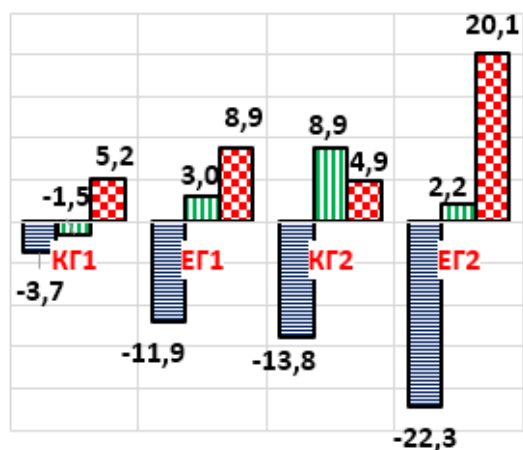

Рис. 2д. «Самоаналіз»

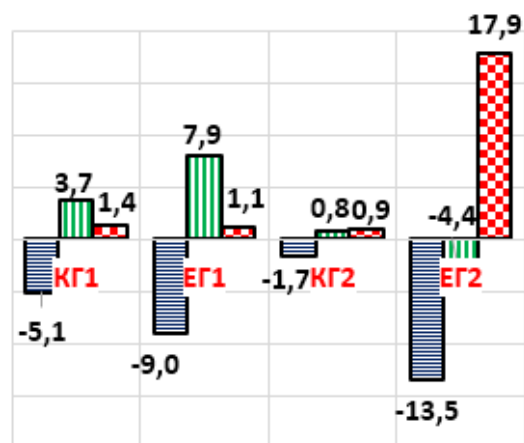

Рис. 2е. «Вольова саморегуляція»

■ низький рівень ■ середній рівень ■ високий рівень

Рис.2. Динаміка рівнів за кожним із показників

У групах ЕГ1 та ЕГ2 за показником «Гімнастична підготовленість» відбулося збільшення кількості студентів з високим рівнем на 20,5% і 20,1% відповідно на відміну від груп КГ1 та КГ2, де таке збільшення є суттєво меншим, що пояснюємо тим, що майбутні фахівці ФКіС брали участь у роботі секцій, де опановувалися інноваційні рухові дії (чинник неформальної освіти).

У групах ЕГ1 та ЕГ2 за показником «Здатність до тренерської діяльності» збільшилася кількість студентів з високим рівнем на 14,2% і 8,1% відповідно проти груп КГ1 та КГ2, де таке збільшення є статистично меншим, що пояснюємо ініціюванням секцій з інноваційних видів рухової активності та організацією змагальної діяльності за участю майбутніх фахівців ФКіС (чинник неформальної освіти).

У групі ЕГ1 за показником «Самоаналіз» збільшилася кількість студентів із середнім та високим рівнями готовності на 3% і 8,9% відповідно. У ЕГ2 відбулося суттєве збільшення студентів із високим рівнем готовності на 20,1%. Підтверджено, що у групах КГ1 та КГ2 таке збільшення є статистично меншим. Пояснюємо це застосуванням цифрових технологій візуалізації та технологій цифрового здоров'я (чинник інформальної освіти).

У групі ЕГ1 за показником «Вольова саморегуляція» відбулося збільшення кількості студентів із середнім рівнем на 7,9%, а в ЕГ2 – з високим рівнем на 17,9%. У групах КГ1 та КГ2 таке збільшення є значно меншим, що пояснюємо розробкою і впровадженням авторських спецкурсів та використання соціальних мереж і сервісів для власного професійного зростання та рефлексії по відношенню до інноваційних видів рухової активності (чинники формальної та інформальної освіти).

За результатами проведеного дослідження розроблено науково-методичні рекомендації для учасників освітнього процесу щодо вдосконалення професійної підготовки фахівців ФКіС у напрямі формування їх готовності до використання інноваційних видів рухової активності в професійній діяльності.

Рекомендації для управлінців у галузі освіти:

– ввести необхідні поправки у професійні стандарти у галузі ФКіС з метою гармонізації ринку освітніх послуг і ринку праці, розробки освітніх і навчальних програм відповідно до очікувань роботодавців у галузі, а саме: роз'яснення сутності інноваційних видів рухової активності, наголошення на широких можливостях інноваційних видів рухової активності у рамках інтегрованих освітніх програм; конкретизація методів викладання, навчання та оцінювання з метою забезпечення орієнтирів на використання інноваційних видів рухової активності у процесі розробки і реалізації програм підготовки фахівців ФКіС;

– ініціювати реалізацію концепції фізкультурної освіти на базі використання інноваційних видів рухової активності у школі як стратегії формування здоров'язбережувальної компетентності населення України та забезпечення пререквізитів для освітніх програми зі спеціальності «Фізична культура і спорт».

Рекомендації для науковців, які досліджують особливості професійної

підготовки фахівців ФКіС:

– здійснювати компаративно-педагогічні дослідження досвіду професійної підготовки фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у високорозвинених країнах з метою наукового аналізу ефективних трансформаційних моделей у системах вищої освіти цих країн;

– зосередити увагу на дослідженні адміністративно-організаційного і науково-методичного компонентів розробки й реалізації програм підготовки фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності з метою підвищення конкурентоспроможності як закладів вищої освіти, так і їхніх випускників на національному та міжнародному ринках праці;

– зосередити увагу на дослідженні питань організації професійної підготовки фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності;

– оприлюднювати наукові та методичні праці, що відображають позитивний досвід застосування інноваційних методів викладання і навчання у процесі підготовки фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності в Україні;

– підсумувати результати розвідок науково-педагогічних працівників кафедр ФКіС ЗВО України у колективній монографії з проблем впровадження інновацій у галузі ФКіС, яка матиме прикладний, проблемно-орієнтований характер, де надати комплексне бачення стану функціонування системи професійної підготовки фахівців ФКіС загалом і до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, зокрема.

У результаті виконаного дослідження *рекомендуємо адміністраціям закладів вищої освіти України:*

– забезпечити інституційну та заохочувати особисту участь науково-педагогічних працівників і здобувачів вищої освіти у міжнародних та національних заходах інноваційного спортивного спрямування з метою ефективного обміну досвідом на світовому та національному рівнях;

– заохочувати публікування результатів науково-педагогічних досліджень працівників ЗВО України про досвід підготовки фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у виданнях з фізичної культури і спорту, що належать до авторитетних міжнародних наукометричних баз даних, та про апробацію таких результатів на конференціях у Європі і США з метою гарантування актуальності наукових розвідок, теоретичної і практичної значущості отриманих результатів на світовому рівні;

– посилити співпрацю закладів вищої освіти зі стейкхолдерами ФКіС з метою розширення можливостей професійного розвитку в галузі;

– удосконалити інфраструктуру та покращити якість консультативної підтримки здобувачів вищої освіти з питань формування власної освітньої траєкторії через участь у проєктах внутрішньої та зовнішньої академічної мобільності, використання віртуального навчального середовища різних освітніх установ, користування міжнародними інформаційними базами даних щодо опанування інноваційних видів рухової активності;

– диверсифікувати освітньо-професійні програми підготовки фахівців ФКіС шляхом розробки і впровадження спеціалізованих освітньо-професійних програм на рівнях вищої освіти «Бакалавр» і «Магістр», що орієнтовані на опанування інноваційних видів рухової активності для підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти і їхніх випускників;

– посилити у освітньо-тренувальному процесі фахівців ФКіС використання цифрових технологій візуалізації та технологій цифрового здоров'я;

– збільшити обсяг практичної підготовки фахівців ФКіС не лише за допомогою виробничої практики, а також за допомогою організації секційних занять з інноваційних видів рухової активності із залученням практикуючих фахівців у галузі ФКіС;

– зробити співпрацю з громадою та волонтерську діяльність невіддільним компонентом освітніх програм підготовки фахівців ФКіС з метою забезпечення спрямованості освітнього процесу на задоволення оздоровчих потреб різних груп населення;

– сприяти участі здобувачів освіти у позапрограмних заходах, зокрема проектах, конференціях, олімпіадах, конкурсах, тренінгах, семінарах, літніх школах, секціях з інноваційних видів рухової активності з метою налагодження контактів, розширення кругозору, що сприяє як професійному, так і особистісному зростанню майбутнього фахівця;

– ініціювати в рамках неформальної освіти діяльність секцій та організацію спортивно-масових заходів з інноваційних видів рухової активності.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні здійснено теоретичне узагальнення та наукове розв'язання проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. Необхідність і своєчасність такої розвідки обумовлена пріоритетним значенням для країни здоров'язбереження населення, яке орієнтоване на інноваційні види рухової активності, використання інновацій для ведення здорового способу життя, та нагальною потребою розв'язання проблеми відповідної підготовки фахівців ФКіС в умовах закладів вищої освіти.

Результати комплексного дослідження проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності засвідчили досягнення загальної мети дослідження та уможливили дійти таких **висновків**.

1. Досліджено стан розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. Встановлено, що професійна підготовка майбутніх фахівців ФКіС у ЗВО пов'язана безпосередньо з організацією та підтримкою певного рівня фізичної культури та здоров'я населення, а тому має сприйматися як передумова їх високої конкурентоспроможності та здатності

опанувати й упроваджувати інновації. Узагальнення результатів науково-педагогічних розвідок уможливило висновок про наявність значних здобутків й теоретико-практичних результатів у підготовці фахівців ФКіС у формуванні в них різного роду компетентностей (професійна, професійно-педагогічна, кінезіологічна, інформаційна тощо), умінь розбудови оздоровлювального середовища у закладі освіти, розвитку навичок педагогічної комунікації, популяризації здорового способу життя, організації спортивно-масових заходів тощо. Проте за результатами дослідження практичного стану розробленості проблеми виявлено низку суперечностей та запит суспільства на інновації в галузі оздоровлення на основі інноваційних видів рухової активності.

2. З'ясовано сутність і структуру ключових дефініцій дослідження. Зокрема, обґрунтовано тлумачення поняття *«інноваційні види рухової активності»* (види рухової активності, які утворилися в певних осередках (національні ігри\ забави, молодіжні течії, які історично склалися в певній місцевості або під впливом певної культури тощо), тільки починають набувати свого поширення в світі та мають принципові відмінності від загальнопоширених видів рухової активності (гімнастика, плавання, спортивні ігри Олімпійського комітету тощо).

Сутність поняття *«готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»* визначено як складне особистісне утворення, яке інтегрує умотивованість опанувати й використовувати інноваційні види рухової активності у професійній діяльності фахівця ФКіС, спеціалізовані знання про інновації в галузі ФКіС загалом та інноваційні види рухової активності, уміння (рухові та методичні) їх демонструвати та навчати покроково виконувати інших, а також прагнення до саморозвитку й рефлексії щодо здійснення\ використання\ пропагування інноваційних видів рухової активності у власній професійній діяльності.

Обґрунтовано структуру поняття *«готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності»*, яка включає мотиваційний (умотивованість та ціннісні установки до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності), гносеологічний (сукупність спеціалізованих знань про інновації та інноваційні види рухової активності), праксеологічний (сукупність умінь майбутніх фахівців ФКіС виконувати інноваційні види рухової активності, розвиток рухових якостей), методичний (сукупність рухових і методичних умінь майбутніх фахівців ФКіС навчати виконувати інноваційні види рухової активності різні верстви населення), особистісний (прагнення до розвитку рухових якостей, волеві якості, активність, здатність до рефлексії у професійній діяльності, корекція власної поведінки, самооцінка) компоненти.

Доведено, що діяльність фахівців ФКіС передбачає три рівні інновацій: перший рівень – відтворення інновацій, другий рівень – відтворення і впровадження інновацій, третій рівень – створення інновацій. Обґрунтовано, що готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності орієнтовано більшою мірою на перший і другий рівень інновацій для рівня вищої освіти «Бакалавр» та другого

й третього для рівня вищої освіти «Магістр».

3. Розкрито методологічні засади дослідження і підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. Дослідження проблеми підготовки фахівців ФКіС базовано на трьох рівнях методології: на філософському рівні залучено діалектичний та екзистенційний закони; на загальнонауковому рівні використано системний підхід; на конкретно-науковому рівні - професійно-особистісний, редуційний, діяльнісний, інноваційний, оздоровлювальний, гендерний, біосоціокультурний підходи.

Доведено важливість дотримання низки дидактичних принципів: загальнодидактичних (принцип науковості; принцип системності і послідовності; принцип доступності; принцип зв'язку навчання з життям; принцип свідомості і активності; принцип наочності; принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок; принцип індивідуального підходу); спеціальних принципів фізичного виховання (безперервності, прогресування тренувальних дій, циклічності, вікової адекватності впливу, емоційності) та спеціальних принципів використання інноваційних видів рухової активності (високий гуманістичний потенціал; ідеї екологічного виховання; зміщення акценту на виявлення командних переможців; комплексний характер впливу на особистість (збереження і зміцнення здоров'я, фізичне вдосконалення, розвиток творчих (музичні, хореографічні, естетичні) здібностей).

4. Розроблено, змодельовано та теоретично обґрунтовано організаційно-педагогічну систему професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, яка: ґрунтується на низці методологічних підходів і дидактичних принципів; передбачає модернізацію інформаційної складової професійної підготовки фахівців ФКіС (удосконалення змісту фахових дисциплін з орієнтацією на використання інноваційних видів рухової активності; впровадження варіативних дисциплін «Інноваційні види рухової активності»; «Інновації та інноваційна діяльність закладів освіти у сфері фізичної культури»; «Передовий досвід роботи видатних тренерів та фахівців фізичної культури і спорту), використання форм (лекції-візуалізації, навчально-тренувальні заняття, зустрічі зі стейкхолдерами, виробнича практика, тренінги, майстер-класи, семінари, курсові проекти, самостійна робота, неформальна та інформальна освіта), методів (словесні, практичні, наочні, інтерактивні, проєктні, проблемні), засобів (інформаційно-освітнє середовище ЗВО (у т.ч. платформа Moodle з навчальними матеріалами); Інтернет-ресурси; комплекси фізичних вправ; навчально-методичне забезпечення). Результатом впровадження організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності є позитивна динаміка змін у рівнях їхньої готовності за кожним із означених компонентів.

5. Запропоновано педагогічні умови підготовки майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, які зафіксовані у процесуальній підсистемі: педагогічні умови як

чинники формальної освіти – модернізація змісту обов’язкових навчальних дисциплін та розроблення варіативних курсів з орієнтацією на використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності; педагогічні умови як чинники неформальної освіти – ініціювання секцій з інноваційних видів рухової активності; організація спортивно-масових заходів з інноваційних видів рухової активності; педагогічні умови як чинники інформальної освіти – використання цифрових технологій візуалізації та технологій цифрового здоров’я. Їх дотримання є необхідним для успішного формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

6. Визначено критерії та показники, на основі яких охарактеризовано рівні готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. Діагностичний апарат передбачає використання мотиваційно-ціннісного, когнітивного, технологічного, професійно-діяльнісного, поведінково-рефлексивного критеріїв та відповідних показників (мотивація до усіх видів роботи у сфері фізичної культури і спорту, теоретична обізнаність фахівців фізичної культури і спорту щодо інновацій у сфері фізичної культури і спорту, гімнастична підготовленість та рівень розвитку рухових якостей, здатність до тренерської діяльності, самоаналіз та вольову саморегуляцію), на основі яких визначено триступеневу шкалу рівнів готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності (високий, середній, низький). Обґрунтовано релевантність діагностичного апарату специфіці досліджуваного об’єкта – готовності до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності.

7. Впроваджено та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічної системи підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. Якісні й кількісні зміни за кожним із показників піддані статистичному аналізу, де на рівні значущості 0,05 з використанням критеріїв Пірсона та Ст’юдента підтверджено статистично значущі зміни в експериментальних групах ЕГ1 (бакалаврат) і ЕГ2 (магістратура), причому значну динаміку зафіксовано: за показником «Мотивація» (у групі ЕГ1 позитивна динаміка склала 7,9%, у ЕГ2 – на 17,9%) пояснюється участю майбутніх магістрів у діяльності секцій та змагань з інноваційних видів рухової активності, а також використанням відкритих освітніх ресурсів у процесі формування готовності майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності); за показником «Гімнастична підготовленість» (позитивна динаміка склала 20,5% для ЕГ1 і 20,1% для ЕГ2) пояснюється участю майбутніх фахівців ФКіС у діяльності секцій та змагань з інноваційних видів рухової активності; за показником «Самоаналіз» (загальна позитивна динаміка в групі ЕГ1 склала 11,9%, у ЕГ2 – 20,1%) пояснюється застосуванням комплексу інтерактивних освітніх технологій, які орієнтували на діалог, використання цифрових технологій візуалізації, комунікацію і самопізнання.

Теоретично обґрунтовані та експериментально перевірені положення проведеного дослідження покладені в основу розробленого навчально-методичного забезпечення організаційно-педагогічної системи: монографії «Інноваційні види рухової активності та підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до їх використання»; навчально-методичних посібників «Колове тренування як засіб розвитку спеціальних рухових якостей на заняттях з фізичного виховання у навчально-тренувальному процесі у вищих навчальних закладах», «Розвиток швидко-силових якостей та спеціальної витривалості спортсменок високого класу у спортивному командному фітнесі»; методичних рекомендацій «Методичні рекомендації до занять силовою підготовкою для студентів всіх спеціальностей», «Методичні вказівки до лікувальної фізичної культури при різних захворюваннях студентів спеціальної медичної групи»; конспектів лекцій «Конспект лекцій з основ здорового способу життя та фізичного виховання студентів», «Конспекти лекцій розділу «Музритміка з елементами хореографії» з дисципліни «Фізичне виховання», спеціалізація «Аеробіка» для студентів ВНЗ технічного профілю»; тестових завдань «Фізичне виховання студентів. Тестові завдання до теоретичної частини з фізичного виховання для студентів вищих навчальних закладів».

Проведене дослідження не дає вичерпної відповіді на усі питання, пов'язані з підготовкою майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності, що зумовлено складністю та багатогранністю об'єкта студіювання як системного утворення. Відритими до вирішення залишилися проблеми, пов'язані із залученням роботодавців до організації виробничої практики з використання інноваційних видів рухової активності, формування відповідної готовності майбутніх фахівців ФКіС в умовах їхньої академічної мобільності на національному та міжнародному рівнях. Також бачимо перспективним дослідження підготовки фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності в умовах анімаційної діяльності, в умовах літніх оздоровлювальних таборів, спеціалізованих профілактично-реабілітаційних установ тощо.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Атаманюк С.И. Особенности развития специальной выносливости и скоростно-силовых качеств высококвалифицированных спортсменов, специализирующихся в спортивном командном фитнесе : монография. Запорожье: ЗНТУ, 2019. 142 с.

2. Атаманюк С.І. Інноваційні види рухової активності та підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до їх використання: монографія. Суми: ФОП Цьома, 2020. 404 с.

Патент на корисну модель:

3. Атаманюк С.І., Михайлюк Є.Л., Ткаліч І.В. Спосіб проведення комплексних лікарсько-педагогічних спостережень за тренувальним процесом

спортсменів високого рівня : пат. 51367 Україна. № 201001240; заявл. 08.02.2010; опубл. 12.07.2010, Бюл. № 13.

Статті в наукових фахових виданнях України:

4. Атаманюк С.І., Койгушська Г.П., Черненко К.Г. Інноваційні методи педагогічної діяльності викладача в ВНЗ. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів, 2012. Вип. 98. Т. 1. С. 42-44.

5. Атаманюк С.І., Койгушська Г.П., Черненко К.Г., Кириченко О.В., Губрієнко О.А. Комплекс фізичної реабілітації при ожирінні I-II ступеню жінок першого зрілого віку. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів, 2013. Вип. 107. Т. 2. С. 95-98.

6. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Оздоровча методика фітнес-йоги на заняттях фізичної культури для студентів спеціальної медичної групи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія №15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/.* Київ, 2014. Вип. 3К(44)14. С. 37-40.

7. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Оцінка фізичних можливостей студентів у процесі фізичного виховання спеціального медичного відділення ВНЗ. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів, 2015. Вип. 129. Т. III. С. 20-22.

8. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Вплив дихальної гімнастики йоги на фізичний стан студентів спеціальної медичної групи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія №15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/.* Київ, 2015. Вип. 3К1(56)15. С. 42-46.

9. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Вправи йоги для корекції порушень постави студентів спеціальних медичних груп. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів, 2016. Вип. 136. С. 7-10.

10. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Застосування оздоровчої ходьби для корекції функціонального стану студентів спеціальних медичних груп ВНЗ. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів, 2016. Вип. 139. Т. II. С. 8-11.

11. Атаманюк С.І., Кириченко О.В., Пасічна Т.В. Вплив дихальної гімнастики на функціональний стан студентів СМГ. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г.Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів, 2017. Вип. 147. Т. 2. С. 11-13.

12. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Рухова активність студенток закладів вищої освіти у процесі занять скандинавською ходьбою. *Вісник Чернігівського*

національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Чернігів, 2018. Вип. 152. Т. 2. С. 3-7.

13. Атаманюк С.І. Методологічні основи дослідження і підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2018. Вип. 1(15). Ч. 3. С. 59-63.

14. Атаманюк С.І. Готовність майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у вимірах результатів підготовки. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2019. Вип. 4(22). Ч. 2. С. 143-147.

15. Атаманюк С. І. Використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності фахівців фізичної культури і спорту. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2020. № 10. С. 315-324.

16. Атаманюк С.І. Критерії, показники і рівні готовності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2020. Вип. 2(24). Ч. 2. С. 57-61.

17. Атаманюк С.І., Шищенко І.В., Семеніхіна О.В. Інновації в освіті та специфічні принципи підготовки майбутніх фахівців їх використовувати. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2020. Вип. 4(26). Ч. 2. С. 13-16.

18. Atamanyuk S. Specific principles of preparation of future specialists of physical Culture and sports for the use of innovative types of motor Activity in professional activity. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2021. № 1 (105). С. 92-108

Статті у періодичних виданнях зарубіжних країн та виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз:

19. Atamanyuk S., Semenikhina O. Innovative types of motor activity in professional training of specialists in physical culture and sport. *The scientific heritage*. Budapest, Hungary, 2021. Vol. 4, No 67 (67). P. 42-46.

20. Atamanyuk S., Semenikhina O., Shyshenko I. Theoretical fundamentals of innovation of higher education in Ukraine. *Pedagogy and Education Management Review (PEMR)*. Tallinn, Estonia, 2021. Issue 2(4). P. 30-36.

21. Atamanyuk S., Semenikhina O., Shyshenko I. Pedagogical conditions of formation of readiness of future specialists of physical culture to use of innovative types of motor activity in professional activity. *Paradigm of knowledge*. Frankfurt. TK Meganom LLC. 2021. 2(46). P. 191-205

22. Atamanyuk S. Innovative pedagogical activity as the main strategy of professional training of future specialists of physical education and sport.. *The scientific heritage*. Budapest, Hungary, 2021. No 69 (69). P. 9-12

23. Atamanyuk S., Semenikhina O., Shyshenko I. Possibilities of information technologies in training of specialists of physical culture and sport for the use of innovative types of motor activity. *Innovative Solutions in Modern Science*. New York. TK Meganom LLC. 2021. 2(46). P. 196-210.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

24. Атаманюк С.И., Петрова Г.М. Фитнес технологии, используемые в процессе физического воспитания в ВУЗе. *Фізичне виховання та спорт у вищій школі. За здоровий спосіб життя* : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 20-21 вересня 2007 року). Запоріжжя: ЗНТУ, 2007. С. 3-4.

25. Атаманюк С.И., Горобей Н.В., Чмихал А.І., Терьохіна О.Л. Оздоровчі можливості вправ фітнес-аеробіки. *Фізичне виховання та спорт у вищій школі. За здоровий спосіб життя* : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 15-16 жовтня 2009 року). Запоріжжя: ЗНТУ, 2009. С. 8-9.

26. Атаманюк С.И. Засоби та методи хореографічної підготовки в спортивній аеробіці. *Тиждень науки* : тези доповідей науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 13-17 квітня 2015 року). Запоріжжя : ЗНТУ, 2015. Т. 2. С. 441-442.

27. Атаманюк С.И. Метод Табата в процесі фізичного виховання студентів. *Тиждень науки* : тези доповідей науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 18-22 квітня 2016 року). Запоріжжя : ЗНТУ, 2016. Т. 2. С. 469-471.

28. Атаманюк С.И., Беликов С.Б., Зайцева В.Н., Пущина И.В. Запорожский национальный технический университет: 20 лет развития к вершинам спортивных достижений. *Образование и спорт в эпоху могущества и счастья* : материалы международной научной конференции (г. Ашхабад, 9-10 ноября 2017 года). Туркменистан, Ашхабад, 2017. С. 179-180.

29. Атаманюк С.И. Реалізація принципу оздоровчої спрямованості у практиці фізичного виховання. *Фізичне та спортивне виховання у вищих навчальних закладах* : тези доповідей науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 13-15 жовтня 2017 року). Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. С. 6-7.

30. Атаманюк С.И. Використання фітнес-технологій для формування у студенток ВНЗ мотивації до здорового способу життя. *Тиждень науки* : тези доповідей науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 18-21 квітня 2017 року). Запоріжжя : ЗНТУ, 2017. С. 1050-1051.

31. Атаманюк С.И. Застосування вправ фітнес-аеробіки на заняттях з фізичного виховання у ВНЗ. *Тиждень науки* : тези доповідей науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 16-20 квітня 2018 року). Запоріжжя : ЗНТУ, 2018. С. 1379-1380.

32. Атаманюк С.И. Про інноваційні види рухової активності. *Україна майбутнього: сучасні тенденції інноваційного розвитку* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 12-14 вересня 2018 року). Суми, 2018. С. 105.

33. Атаманюк С.И. Скандинавська ходьба як сучасний метод оздоровчого тренування. *Тиждень науки-2019. Факультет економіки та управління* : тези доповідей науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 15-19 квітня 2019 року). Запоріжжя : ЗНТУ, 2019. С. 277-278.

34. Атаманюк С.І. Цифрові інновації в діяльності фахівця ФКІС *Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці, бізнесі* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Бердянськ, 16-18 вересня 2019 року). Бердянськ, 2019. С. 12.

35. Атаманюк С.І. Оцінка спортивної працездатності жінок у різні фази МЦ як чинник управління процесом підготовки спортсменок в спортивному командному фітнесі. *Спорт та фізичне виховання у закладах вищої освіти. Сучасність та майбутнє* : тези доповідей інтернет-конференції (м. Запоріжжя, 3-4 жовтня 2019 року). Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2019. С. 76-78.

36. Атаманюк С.І. Інноваційні сучасні системи фізичного виховання зі студентами ЗВО. *Тиждень науки-2020. Факультет економіки та управління* : тези доповідей науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 13-17 квітня 2020 року). Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. С. 288-289.

37. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Роль фізичного виховання у процесі формування особистості. *Trends and directions of development of scientific approaches and prospects of integration of internet technologies into society* : the VI International science conference (Stockholm, February 23-26, 2021). Stockholm, Sweden. С. 383-387

38. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Фітнес як засіб формування здорового способу життя. *Physical culture and sport in the educational space: innovations and development prospects* : International scientific and practical conference (Wloclawek, March 5-6, 2021). Wloclawek, Republic of Poland. С. 121-124.

39. Атаманюк С.І., Кириченко О.В. Проблема індивідуалізації на заняттях фізичного виховання. *Problems and tasks of modernity and approaches to their solution* : The VIII International science conference (Tokyo, March 02-05, 2021). Tokyo, Japan. С. 124-129.

40. Атаманюк С.І. До питання про готовність використовувати інноваційні види рухової активності в діяльності фахівця ФКІС. *Економіка, управління, освіта і наука: трансфер теорії і практики в умовах цифрової глобалізації* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Мелітополь, 14-15 січня 2020 року). Мелітополь, 2020. С. 124.

41. Атаманюк С.І. Практичний стан розробленості проблеми підготовки майбутніх фахівців ФКІС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. *Дослідницька діяльність майбутніх фахівців як шлях їх професійного становлення* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 7 грудня 2020 р.). Суми : ФОП Цьома С.П., 2020. С. 55-56.

*Навчально-методичні посібники, навчальні програми,
методичні матеріали:*

42. Традиційні та нетрадиційні методи оздоровлення організму для студентів всіх спеціальностей : методичні вказівки / уклад.: **Атаманюк С.І., Кириченко О.В., Терьохіна О.Л., Горобей Н.В.** Запоріжжя : ЗНТУ, 2012. 38 с.

43. Методичні рекомендації з організації навчального процесу кафедри фізичної культури та спорту / уклад.: **Атаманюк С.І.**, Голева Н.П., Горобей Н.В., Грищенко Л.Я. Запоріжжя: ЗНТУ, 2008. 246 с.

44. Методичні рекомендації до занять силовою підготовкою для студентів всіх спеціальностей / уклад.: **Атаманюк С.І.**, Щербій С.А., Гавриленко В.В., Кокарева С.М. Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. 50 с.

45. Фізичне виховання студентів. Тестові завдання до теоретичної частини з фізичного виховання для студентів вищих навчальних закладів / уклад.: **Атаманюк С.І.**, Іванова К.Г., Чмихал А.І., Кокарева С.М. Запоріжжя : ЗНТУ, 2010. 46 с.

46. Методичні вказівки до лікувальної фізичної культури при різних захворюваннях студентів спеціальної медичної групи / уклад.: **Атаманюк С.І.**, Кириченко О.В., Терьохіна О.Л., Шеховцова Є.В. Запоріжжя, ЗНТУ, 2010. 22 с.

47. **Атаманюк С.І.**, Івахненко А.А., Кемкіна В.І. Конспект лекцій з основ здорового способу життя та фізичного виховання студентів : навч. посіб. для студентів денної форми навчання технічних вузів, а також викладачів фізичної культури і спорту. Запоріжжя: ЗНТУ, 2017. 86 с.

48. Конспекти лекцій розділу «Музритміка з елементами хореографії» з дисципліни «Фізичне виховання» спеціалізація «Аеробіка» для студентів ВНЗ технічного профілю / уклад.: **Атаманюк С.І.**, Кокарева С.М., Щербій С.А. Запоріжжя: ЗНТУ, 2015. 42 с.

49. **Атаманюк С.І.**, Римар Ю.І., Журавлев Ю.Г. Физическая и функциональная подготовленность спортсменов, занимающихся академической греблей : учебн. пособ. Запорожье: ЗНТУ, 2019. 196 с. *(рекомендовано к изданию Ученым советом Запорожского национального технического университета, протокол №8 от 25.03.2019).*

50. **Атаманюк С.І.**, Голева Н.П., Кемкіна В.І., Кириченко О.В. Колове тренування як засіб розвитку спеціальних рухових якостей на заняттях з фізичного виховання у навчально-тренувальному процесі у вищих навчальних закладах : навч. посіб. Запоріжжя: ЗНТУ, 2019. 120 с. *(рекомендовано до видання Вченою радою Запорізького національного технічного університету, протокол №8 від 25.03.2019).*

51. **Атаманюк С.І.**, Пасічна Т.В., Голева Н.П. Розвиток швидкісно-силових якостей та спеціальної витривалості спортсменок високого класу у спортивному командному фітнесі: навч. посіб. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2020. 142 с. *(рекомендовано до видання Вченою радою Національного університету «Запорізька політехніка», протокол №2/40 від 02.03.2020).*

52. Методичні рекомендації до практичного розділу занять з дисципліни «Фізичне виховання» Секція «Спеціальні медичні групи» Оздоровчі фітнес-програми до практичних занять ВУЗ / уклад.: **Атаманюк С.І.**, Кириченко О.В. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2021. 36 с.

АНОТАЦІЇ

Атаманюк С.І. Теорія і практика підготовки майбутніх фахівців

фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний вищий навчальний заклад «Донбаський державний педагогічний університет». – Слов'янськ, 2021.

У дисертації запропоновано розв'язання наукової проблеми підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності. Вперше обґрунтовано теоретичні та практичні засади такої підготовки. Введено у науковий обіг поняття «готовність майбутніх фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності» й схарактеризовано його компоненти (мотиваційний, гносеологічний, праксеологічний, методичний, особистісний). Розроблено відповідну організаційно-педагогічну систему підготовки майбутніх фахівців ФКіС, яка: ґрунтується на методологічних підходах (професійно-особистісний, редуційний, діяльнісний, інноваційний, оздоровлювальний, гендерний, біосоціокультурний) і специфічних принципах (фізичного виховання та використання інноваційних видів рухової активності); передбачає модернізацію інформаційної складової професійної підготовки фахівців ФКіС, використання традиційних та інноваційних форм, методів і засобів навчання. Обґрунтовано педагогічні умови на рівні формальної освіти (модернізація змісту обов'язкових навчальних дисциплін та розроблення варіативних курсів з орієнтацією на використання інноваційних видів рухової активності у професійній діяльності), неформальної освіти (ініціювання секцій з інноваційних видів рухової активності; організація спортивно-масових заходів з інноваційних видів рухової активності), інформальної освіти (використання цифрових технологій візуалізації та технологій цифрового здоров'я). Розроблено діагностичний апарат. Надано рекомендації для учасників освітнього процесу різних рівнів щодо підготовки фахівців ФКіС до використання інноваційних видів рухової активності в університетах України.

Ключові слова: рухова активність, інноваційні види рухової активності, майбутні фахівці фізичної культури і спорту, професійна підготовка, готовність, інновації, професійна діяльність.

Атаманюк С.И. Теория и практика подготовки будущих специалистов физической культуры и спорта к использованию инновационных видов двигательной активности в профессиональной деятельности. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени доктора педагогических наук по специальности 13.00.04 – Теория и методика профессионального образования. – Государственное высшее учебное заведение «Донбасский государственный педагогический университет». – Славянск, 2021.

В диссертации предложено решение научной проблемы подготовки

будущих специалистов физической культуры и спорта к использованию инновационных видов двигательной активности в профессиональной деятельности. Впервые обоснованы теоретические и практические основы такой подготовки. Введено в научный оборот понятие «готовность будущих специалистов ФКиС к использованию инновационных видов двигательной активности в профессиональной деятельности» и охарактеризованы его компоненты (мотивационный, гносеологический, праксеологический, методический, личностный). Разработана соответствующая организационно-педагогическая система, которая: основывается на методологических подходах (профессионально-личностный, редуccionный, деятельностный, инновационный, оздоровительный, гендерный, биосоциокультурный) и специфических принципах (физического воспитания и использования инновационных видов двигательной активности); предусматривает модернизацию информационной составляющей профессиональной подготовки специалистов ФКиС, использование традиционных и инновационных форм, методов и средств обучения. Обоснованы педагогические условия на уровне формального образования (модернизация содержания обязательных учебных дисциплин и разработка вариативных курсов с ориентацией на использование инновационных видов двигательной активности в профессиональной деятельности), неформального образования (инициирование секций по инновационным видам двигательной активности, организация спортивно-массовых мероприятий по инновационным видам двигательной активности), информального образования (использование цифровых технологий визуализации и технологий цифрового здоровья). Разработан диагностический аппарат. Даны рекомендации для участников образовательного процесса различных уровней по подготовке специалистов ФКиС к использованию инновационных видов двигательной активности в университетах Украины.

Ключевые слова: двигательная активность, инновационные виды двигательной активности, будущие специалисты физической культуры и спорта, профессиональная подготовка, готовность, инновации, профессиональная деятельность.

Atamanyuk S.I. Theory and practice of training future specialists in physical culture and sports to use innovative types of motor activity in professional activities. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for a Doctor's of Pedagogics Science degree in the speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – State Higher Educational Establishment «Donbass State Pedagogical University». – Sloviansk, 2021.

The dissertation offers a solution to the scientific problem of training future physical culture and sports (PhC&S) specialists to use innovative types of physical activity in professional activities.

The first section describes: the state of development of the problem of training future specialists in physical culture and sports to use innovative types of motor activity in scientific and pedagogical research; research thesaurus; essence and

structure of the concept "readiness of future PhC&S specialists to use innovative types of motor activity in professional activity".

Innovative types of physical activity are defined as those types of physical activity that are formed in certain centers (youth trends, national games / entertainment, historically formed in a certain area or under the influence of a certain culture, etc.) and are just beginning to spread in the world and have fundamental differences from common types of physical activity (gymnastics, swimming, sports games of the Olympic Committee, etc.). The author includes innovative types of motor activity: workout, zumba, dance mix, wellness mix, aerobics, step-aerobics, double-step, spinbike-aerobics, body combat, body pump, fit ball, stretching, jumping, fly-fitness, slide-aerobics, cango jump, body flex, Pilates, etc. types), which are based on gymnastic exercises, but have fundamental differences from classical gymnastics. The author also includes various types of animation activities, means of art pedagogy, plastic-rhythmic, anti-stress plastic, rhythmic gymnastics, dance-rhythmic and plot-role rhythmic gymnastics, "rhythmic-motor health-improving physical culture", dance-game exercises. Body ballet exercise systems, theaters of physical education, sports, movements, pantomime, spontaneous dance, aesthetic therapy, etc.).

Based on the analysis of approaches to the definition of "readiness" in the scientific and pedagogical literature, the author provides an author's interpretation of the new concept "readiness of future PhC&S specialists to use innovative types of motor activity in professional activities": it is a complex personal formation motor activity in the professional activity of PhC&S specialists, specialized knowledge about innovations in the field of PhC&S in general and innovative types of motor activity, ability (motor and methodical) to demonstrate them and teach others to perform step by step, as well as the desire for self-development and reflection on their implementation / use / promotion in their own professional activities.

The non-triviality of the concept of "readiness of future PhC&S specialists to use innovative types of motor activity in professional activities" necessitated the description of its content, to which the author includes five components: motivational; epistemological; praxeological; methodical; personal.

In the second section the author substantiates the methodological principles of training future specialists in physical culture and sports to use innovative types of physical activity in professional activities, and also models and theoretically substantiates the organizational and pedagogical system of professional training of future specialists in physical culture and sports to use innovative types of physical activity in professional activities.

Training of future PhC&S specialists for the use of innovative types of motor activity in professional activities is a process that can be based on a specially designed and tested organizational and pedagogical system of training of future PhC&S specialists, which includes five subsystems: target, theoretical and methodological, content, procedural and control-effective. The control and performance subsystem describes a diagnostic apparatus based on the idea of forming each of the selected components of readiness of future PhC&S specialists to use innovative types of motor activity in professional activities: criteria and indicators

that quantify the level of such readiness - high, medium, low. The result of the introduction of organizational and pedagogical system of training future PhC&S specialists to use innovative types of motor activity in professional activities is a positive dynamics of changes in the levels of their readiness for each of the components.

In the fourth section, the author describes the criteria and indicators on the basis of which characterizes the levels of readiness of future PhC&S specialists to use innovative types of physical activity in professional activities, and presents the results of implementation and experimental testing of organizational and pedagogical system of training future specialists in physical culture and sports.

Guided by the results of the analysis of scientific and pedagogical sources, the author chooses the traditional scale of levels of readiness of future PhC&S specialists to use innovative types of motor activity in professional activities (high, medium, low), which is relevant to the specific object (readiness to use innovative types of motor activity in professional activity).

The pedagogical experiment took place in three stages (ascertaining, formative and experimental-generalizing). The author notes that the formative stage of the pedagogical experiment took place with the involvement of future bachelors (540 people) and masters (257 people) specialty 017 "Physical Culture and Sports" of various free educational institutions of Ukraine.

The author testifies that at the end of the experiment he conducted a quantitative and qualitative analysis of the results. Quantitative and graphical analysis of the results was accompanied by statistical methods (Student's and Pearson's methods) and confirmed at the level of significance 0.05 the effectiveness of the developed organizational and pedagogical system of training future PhC&S specialists to use innovative types of motor activity in professional activities.

The author classifies and statistically processes experimental indicators, evaluates the effectiveness of the model of organizational and pedagogical system of training future PhC&S specialists to use innovative types of motor activity in professional activities, formulates the main conclusions and recommendations for implementing the results of pedagogical experiment in higher education. .

Key words: motor activity, innovative types of motor activity, future specialists of physical culture and sports, PhC&S specialists, professional training, readiness, innovations, professional activity.

Підп. до друку 16.08.2021.
Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 1,9.
Ум. фарб.-відб. 1,9. Обл.-вид. арк. 1,9.
Тираж 100 пр. Вид. №13

Видавець і виготовлювач:
ФОП Цьома С.П. 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.